

1968

VZPOURA MLADÉ GENERACE

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

(2. STUPEŇ ZÁKLADNÍCH ŠKOL A ODPOVÍDAJÍCÍ ROČNÍKY VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ)

Časová dotace:	45 minut (možné použít i pro delší časovou dotaci)
Způsob práce:	skupinová práce, individuální práce, čtení s porozuměním, tvorba myšlenkové (mentální) mapy, metoda I.N.S.E.R.T.
Pomůcky:	tabule, flipchart
Klíčová slova:	sřet generací, vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa, Pražské jaro, protesty v USA a ve Francii, populární hudba

Výukové cíle:

Aktivity realizované s pomocí jednotlivých cvičení předkládaného pracovního listu vedou žáky k porozumění palčivým mezinárodním problémům a klíčovému momentům roku 1968. Tím je míněn především sřet mladé generace, která z velké části neprošla utrpením druhé světové války a snažila se různými způsoby změnit poměry ve své zemi, s generací starší, jejímž cílem bylo naopak mnohdy těmto inovacím silně vzdorovat. Žáci na základě práce s dobovými prameny (obrazové, písemné) kriticky zhodnotí důvody protestů a jejich odlišný průběh na obou stranách železné opony. Důraz je kladen na propojení československých a světových dějin, na vnímání dějinných událostí v mezinárodním kontextu. Zvláštní pozornost je věnována problematice tzv. Pražského jara a vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Žáci interpretují dopad „velkých světových dějin“ na každodenní život obyvatel Československa. Výukový materiál vede žáky k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí dle RVP.

1. Uveďte vyučovací hodinu evokací s pomocí fotografií v aktivitě č. 1 – „Minulost v obrazech“. Vyzvěte žáky, aby odpovídali na otázky vztahující se nejprve k obrázku A, následně k obrázku B. Nechte žáky pracovat a diskutovat ve skupinách, poté si projděte otázky společně.

Fotografie A zachycuje protesty československé veřejnosti před historickou budovou Národního muzea. Většina československé veřejnosti vpád vojsk odsoudila, protesty vůči němu probíhaly v celé republice. Při těchto střetech zemřelo do konce roku 1968 přes 100 lidí a další stovky byly zraněny. Mementem se stalo sebeupálení studenta FF UK Jana Palacha dne 16. ledna 1969 (právě v místech, která vyobrazuje fotografie), jenž tímto svým činem protestoval proti následnému vývoji a rezignaci československé veřejnosti (později ho následovali další muži – např. Jan Zajíc a Evžen Plocek). Vyzvěte žáky k zamýšlení: 1) Ačkoliv se v tehdejších protestech neangažovali pouze mladí lidé, tato věková skupina vnímala dobový vývoj velmi silně. Proč?

Fotografie B zobrazuje mladé Američany protestující proti zapojení své země do války ve Vietnamu. V tomto konfliktu, probíhající v letech 1955–1975, podporovaly USA a některé další země Jižní Vietnam, jenž bojoval proti svému severnímu sousedovi podporovanému Sovětským svazem a Čínou. Kvůli vysokému počtu obětí amerických vojáků i vietnamských (nejen) civilistů se postupně zvedla v USA proti tomuto konfliktu vlna odporu (protesty, demonstrace). Bílý dům pod tlakem veřejnosti (o tomto konfliktu ve velké míře informovala média, díky televizním přijímačům se zprávy o válečném utrpení dostaly do

Doporučená literatura ke studiu tématu „vzpoula mladé generace“

Benčík, A., *Téma – Alexander Dubček*, Praha 2012.
Beneš, Z., *Dvojitý rok 1968? – Zlomové roky 1968 a 1989 v českých a německých učebnicích dějepisu*, Praha 2010.
Emmert, F., *Rok 1968 v Československu*, Praha 2007.
Gilcher-Holteyová, I., *Hnutí 68 na Západě – Studentské bouře v USA a západní Evropě*, Praha 2004.
Kurlansky, M., *1968 – Rok, který otřásl světem*, Praha 2007.
Pauer, J., *Praha 1968, Vpád Varšavské smlouvy – Pozadí, plánování, provedení*, Praha 2004.
Pazdera, J., *Invaze 1968 – Ruský pohled*, Praha 2011.
Pelikán, J., *Jugoslávie a Pražské jaro*, Praha 2008.

NÁRODNÍ
MUZEUM

2. dotkni se!
století!

téměř každé americké domácnosti) svá vojska nakonec z Vietnamu stáhl. Následně došlo ke sjednocení Vietnamu v jednom socialistickém státě. Během roku 1968 docházelo k protestům a stávkám bez ohledu na to, zda se tyto státy nalézaly východně nebo západně od železné opony. V USA mělo velký vliv hnutí hippies, vzniklé právě v 60. letech (bylo výrazem vzpoury proti společnosti, propagovalo lásku, mír a svobodu). K výrazným studentským protestům např. docházelo ve Francii – jejich cílem byla reforma zkostnatělého vzdělávacího systému. Doporučujeme upozornit žáky na skutečnost, že tehdejší mladí lidé na obou stranách železné opony bojovali v některých oblastech za poněkud rozdílné cíle. Zatímco studenti v Československu kritizovali domácí komunistický režim a vliv SSSR, v západní Evropě a USA mladí lidé naopak často sympatizovali s marxistickými myšlenkami, tak, jak byly vnímány na Západě. Dalším výrazným cílem kritiky mladých lidí na Západě se stal tamější konzumní způsob života. V 60. letech navíc začala padat tabu spojená s druhou světovou válkou, ve společnosti se začalo otevřeněji hovořit o otázkách holocaustu apod. Mládež se začala ptát svých rodičů, jak „mohli dopustit“ vznik této války a v případě Německa také na přímý podíl na vzniku tohoto strašlivého konfliktu.

2. K uvědomění si významu problematiky tzv. Pražského jara a dopadů vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa na životy jeho obyvatel slouží vzpomínka spisovatele Arnošta Lustiga.

Vyzvěte jednoho žáka, aby nahlas přečetl uvedený text. Následně ponechte žákům čas na zamyšlení nad otázkami doplňujícími úryvek z autorovy vzpomínky. Poté proberte jednotlivé otázky společně. Pokuste se směřovat diskuzi žáků na problematiku každodenního života obyvatel tehdejšího Československa.

3. Přejděte k aktivitě č. 3. Nechte žáky kompletovat text formou doplňovačky (metoda tzv. rychlého čtení). Ta obsahuje pro usnadnění práce pomocnou tabulku, v níž jsou vynechané výrazy uvedeny vždy v nominativním tvaru. Po kontrole úkolu vyzvěte žáky k práci s textem za pomoci metody kritického čtení I.N.S.E.R.T. (Interactive Noting System for Effective Reading and Writing). Žáci si znovu samostatně pročítají text a k jednotlivým pojmům a větám přiřazují předem dohodnutá znaménka. Nabídněte jim konkrétní označení pro a) známou myšlenku, b) nový poznatek, c) myšlenku, se kterou nesouhlasí, d) pojem, o kterém se chtějí dozvědět více.

4. Přejděte k aktivitě č. 4 – „Události roku 1968“. Zadejte úkol jako individuální nebo skupinovou práci.

5. Následuje aktivita č. 5 – „Jsou tato tvrzení pravdivá?“ Zadejte úkol jako individuální nebo skupinovou práci.

6. K závěrečné reflexi slouží aktivita „Historie za zdi muzea ukrytá...“, která si klade za cíl představit žákům sbírkový předmět z depozitářů Národního muzea, jenž se vztahuje k tématu předkládaného pracovního listu. V tomto případě jsme zvolili předmět používaný v každodenním životě – magnetofon, který odkazuje na problematiku hudby, jejíž – ve své době – moderní žánr si obvykle nachází oblibu především mezi mladou generací.

Rozdělte žáky do pracovních skupin a nechte je diskutovat nad otázkami doprovázejícími fotografii sbírkového předmětu. Po debatě ve skupinách sdělí zástupce každé skupiny zbytku třídy jeden navrhovaný název pro novinový článek (otázka č. 6). Učitel запиše všechny návrhy na tabuli nebo flipchart a třída společně vybere vítězný návrh. Následně použijte metodu myšlenkové (mentální) mapy. Napište doprostřed tabule název novinového článku. Vyzvěte žáky k tomu, aby nahlas sdělovali myšlenky, které je v souvislosti s daným názvem napadají. Myšlenky jsou postupně rozvíjeny a zapisovány směrem od středu tabule pomocí šipek. Tato metoda pomůže žákům ujasnit si pojmy, priority, souvislosti. Vedte společnou diskuzi, při které se pokuste směřovat žáky k zamyšlení nad tím, jaké nové – a pro ně samotné objevené – skutečnosti je při tomto úkolu napadly.

Zdroje dostupné online:

www.esbirky.cz - sbírkové předměty z muzeí, např. unikátní vysílání Rádia Svobodná Evropa
Autentické úryvky vysílání Československého rozhlasu ze srpna 1968: <http://www.rozhlas.cz/historie/1968>
Formánková, P., *Dubčekovi slivovíci, Brežněvovi po palici*, in: Dějiny a současnost 10/2008. Online dostupné: <http://dejiny.nln.cz/archiv/2008/10/-dubcekovi-slivovici-breznevovi-po-palici->
Literární listy – Ústav pro českou literaturu AV ČR, Digitalizovaný archiv časopisů: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitL/1.1968/26b>
Moderní Dějiny, *Od pádu komunismu k jednotné Evropě* - <http://www.moderni-dejiny.cz/tags/tag/uri/ceskoslovensko-v-letech-1948-1968/>
Tématu Pražského jara je věnováno celé číslo časopisu Soudobé dějiny (3–4/2008): http://www.usd.cas.cz/archiv_SD/sd_3_4_2008.pdf
Ústav pro studium totalitních režimů, *Zprávy o okupaci*: <http://www.ustrcr.cz/cs/zpravy-o-okupaci>

Tento materiál vznikl v rámci projektu „Dotkní se 20. století“, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

www.dvacatestoleti.eu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ